

Ajornar el 14-F situaria les noves eleccions en una nebulosa jurídica

Els experts consultats apunten que els arguments per canviar la data han de ser indiscutibles i plantegen dubtes sobre si podria intervenir la Junta Electoral o el TSJC

Un ciutadà votant en una jornada d'eleccions | Adrià Costa

L'opció d'ajornar les eleccions inicialment previstes per al 14 de febrer a causa de l'empitjorament de la pandèmia guanya pes (<https://www.naciodigital.cat/noticia/214239/govern-estudia-eleccions-es-posposin-fins-al-maig>) i amenaça de convertir la reunió dels partits prevista per al divendres en un ring d'enfrontament polític (<https://www.naciodigital.cat/noticia/214157/possibilitat-ajornin-eleccions-enfronta-partits>). El PSC i Laura Borràs estan en contra de l'ajornament mentre que la CUP hi està a favor, i el Govern manté una actitud ambigua però oberta a situar-les al maig. Aquest escenari no només pot escalar el nivell de crispació, sinó que si finalment s'opta per canviar la data el procés electoral entrarà en uns llimbs jurídics. Un galimaties legal davant d'una situació sense precedents a Catalunya pel qual les lleis no estan preparades i que, precisament per això, suscita dubtes i discrepàncies entre els juristes.

Més enllà del xoc polític, que ja s'ha fet evident en un context en què els partits estudien l'impacte que pot tenir per a ells que les eleccions no siguin el 14-F, la compatibilitat de dos drets fonamentals estan en joc: el dret a la salut i el dret a la participació política. Si un temor expressen de portes endins en el Govern és que les eleccions s'ajornin fins al maig i hi hagi algun partit, col·lectiu o fins i tot un particular que les recorri i que la Junta Electoral o bé alguna altra instància judicial, com el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, intervingui i revoqui la decisió de

posposar els comicis. Però és que ni tan sols està clar qui tindria potestat per pronunciar-se en aquest sentit.

Com tampoc està estipulat què passaria amb les actuals candidatures, si es quedarien igual o bé podrien ser modificades, què passaria si un nou partit es vol presentar a les eleccions o algun candidat decideix que ja no vol anar a les llistes. De la mateixa manera, el cens també serà probablement diferent d'aquí a tres mesos, pels ciutadans que durant aquest temps compleixin els 18 anys, per les defuncions que es puguin produir o canvis de domicilis. Amb tots aquests elements sobre la taula i constatant que la legislació vigent no preveu escenaris de pandèmies, les lectures que fan els juristes són disperses. La patata calenta quedarà, finalment, en mans de la política, que aquest dijous farà una radiografia completa d'una situació epidemiològica

1. Dos drets fonamentals en "col·lisió" o en "coalició"? El constitucionalista Xavier Arbós avisa que ens movem en la "incertesa normativa" i que l'únic precedent similar és el de les eleccions d'Euskadi i Galícia, que van ajornar les eleccions que inicialment tenien previstes per a l'abril. En aquell cas, però, hi havia una situació de confinament domiciliari. Amb tot, Arbós argumenta que això darrer és "irrellevant" des del punt de vista de l'estricta legalitat perquè el factor de pes és "el risc per a la salut" d'anar a votar en determinades circumstàncies.

[noticia]214239[/noticia]

"S'han d'atendre els criteris d'oportunitat i la convicció que donin", afirma Arbós. Especifica que l'ajornament de les eleccions, tenint present que es posa en qüestió un dret fonamental com el del vot, ha de ser justificat com una mesura "indispensable" i perquè no hi ha cap alternativa d'exercir-lo d'una altra manera -per exemple, allargant dos dies la jornada de votació- en paral·lel a la protecció de la salut.

La constitucionalista Mercè Barceló defensa que, per ajornar les eleccions, cal justificar que és "imprescindible, adequat i proporcional": "No es pot votar amb garanties i anem a comprar o al teatre?"

En aquesta línia s'expressa Mercè Barceló, catedràtica de Dret Constitucional a la UAB, que subratlla que davant d'una "col·lisió" hi ha tres principis que s'han de complir per "constrènyer" un dret fonamental com el de participació política en nom de la protecció al de la salut: que ajornar sigui "imprescindible", que sigui "adequat" perquè no es pot arbitrar una altra manera de votar i que sigui "proporcional", és a dir, que els beneficis col·lectius que s'obtenen siguin superiors al constrenyiment de drets individuals.

A partir d'aquí, Barceló considera que no hi ha una justificació imprescindible, adequada i proporcional per ajornar les eleccions. "No es pot anar a votar amb garanties per a la salut i agafem transport públic, anem a comprar, al teatre o a fer exàmens amb 60 persones?", planteja. A diferència d'Arbós, considera que el fet que no hi hagi un confinament domiciliari sí que marca un tret diferencial cabdal amb els ajornaments de Galícia i Euskadi.

El catedràtic de Dret Penal de la UB Joan Queralt, per la seva banda, també insisteix en aquesta absència de previsió legal que hi ha per encarar aquest eventual escenari. En tot cas, argumenta, el que hi ha és una "interpretació" que combini el dret de participació política amb la competència autonòmica per acordar la data de les eleccions i, ara també, el dret a la salut. "Ha de ser una combinació d'estat-necessitat i de ponderació de béns", sosté. En tot cas, en el seu punt de vista s'ha de tenir present que "la salut es pot perdre i el dret a la participació política no es perd", i que

això s'ha de tenir en compte també per a la situació dels votants, dels membres de les meses, dels interventors i dels encarregats de fer el recompte.

El jurista Marc Marsal sosté que per garantir el "ple exercici del dret a vot" també s'ha de tenir en compte que la por pot dissuadir la participació

És que, segons defineix el jurista i membre de la Junta Electoral de Barcelona, Marc Marsal, és discutible que entrin en "col·lisió" dos drets perquè considera que entren en "coalició". Per garantir el dret de vot, apunta, també és convenient que ningú se senti amb por de votar pel contacte amb més gent o perquè saben que podran anar a votar persones contagiades, com també poden haver-hi reticències entre els ciutadans que els toqui ser membres d'una mesa. "Hi ha persones que poden veure's dissuadides per la por", afirma. A més, puntualitza que accions com anar al cinema o comprar es fan de forma voluntària mentre que ser membre d'una mesa és una obligació. "Es tracta de sostenir el ple exercici del dret a vot", defensa.

En aquest sentit, argumenta que encara que les eleccions es van convocar de forma automàtica, Aragonès va signar el decret de convocatòria i, per tant, ell té "potestat" per suspendre-les. Sota el seu criteri, encara que no hi hagi confinament domiciliari, s'ha de tenir en compte els elements de risc pel dret a la vida i el dret a la salut.

2. Què passa si un partit, persona o col·lectiu recorre l'ajornament? Què passa si divendres la decisió d'ajornar les eleccions, que el Govern voldria que fos consensuada amb tots els partits, no es pren per unanimitat? En cas que un partit vulgui recórrer la decisió, com ara el PSC, que malda obertament perquè es mantingui la data, és un dilema davant de qui hauria d'impugnar el decret d'ajornament que signaria el vicepresident amb funcions de president, Pere Aragonès. Fonts socialistes admeten que hi hauria "diverses possibilitats" i els juristes no tenen un posicionament unànim.

[noticia]214209[/noticia]

Per una banda, Arbós considera que qui les recorre podria demanar mesures cautelarríssimes al Tribunal Constitucional per suspendre el decret d'ajornament i, després, el TSJC hauria de ser qui es pronunciés. No en canvi la Junta Electoral Central (JEC), que considera que la seva actuació s'ha de circumscriure al procés electoral i no li correspon entrar en la valoració d'un decret governamental. En tot cas, com que es trepitja terreny movedís, assegura que, amb els precedents dels darrers dos anys, no es pot descartar que algú recorri a la JEC.

Segons el penalista Joan Queralt, hi ha "teories raonables" perquè hi hagi qui recorri al TSJC o a la JEC

També Queralt i Marsal ho interpreten així. Queralt admet, però, que poden haver-hi "teories raonables" per a tres possibilitats: presentar un recurs administratiu, recórrer al TSJC o bé anar a la JEC. "La JEC no avalua ni es pronuncia sobre normes i no s'ha pronunciat mai sobre decrets de convocatòria d'eleccions. Una altra cosa és que algú busqui el paper de la JEC, però la

competència és de la sala del contenciós administratiu del TSJC", afirma Marsal.

En canvi, Barceló sí que considera que pot intervenir la Junta Electoral, davant la qual podria recórrer qualsevol partit o ciutadà que consideri conculcat el seu dret de participació política. La resolució del recurs, a més, considera que seria ràpida, en un termini de 24 hores. "El Tribunal Constitucional no podria intervenir-hi perquè no és un acte parlamentari, sinó del Govern", considera.

3. Si es fixa una altra data, què passa amb les candidatures i el cens? Arbós entén que s'ajornaria només la data i no tot el procés electoral, amb la qual cosa advoca per respectar les actuals llistes i, en tot cas, revisar el cens per actualitzar-ho i per garantir al màxim el dret a vot. "L'únic que es mou és la data, jo seria partidari de no refer el procés de candidatures ni repetir les gestions dels candidats", raona. També Barceló entén que aquest no seria un nou procés electoral, sinó la continuïtat de l'anterior i que, per tant, s'hauria de quedar en una "foto fixa" les actuals condicions i tocar, com a molt, el cens. "De totes maneres, és molt discutible. Si vols protegir les eleccions, fes-les el dia 14 i arbitra mesures", insisteix.

"L'únic que es mou és la data, jo seria partidari de no refer el procés de candidatures ni repetir les gestions dels candidats", afirma el constitucionalista Xavier Arbós

Queralt, en canvi, posa sobre la taula que caldria "semicongelar" les circumstàncies de l'actual convocatòria. "Ha de poder ser líquid", diu. I és que podrien haver-hi candidats que decidissin finalment no anar a les llistes, per exemple. Marsal, en canvi, considera que directament estariem davant d'una "nova convocatòria" i que, per tant, "tot el procés podria començar de zero". En tot cas, apunta, es podria ser "garantista" i donar per acceptades les candidatures que ja han assolit els avals per concórrer, però "sense perjudici que se'n pugui presentar d'altres". Es tracta, assegura, de trobar un "equilibri" entre les dues situacions.

Tema a part, apunten els juristes consultats, és si no es podia haver previst abans els aspectes legals per no trobar-se en aquesta situació. Segons Queralt, prendre una decisió definitiva aquest divendres és una qüestió merament política i logística, però que ningú pot garantir que, en cas de mantenir-se, un empitjorament abrupte els dies previs a la data fixada obligués igualment a posposar els comicis. "En realitat, cada dia es pot revisar perquè les urgències no tenen agenda", considera.

Arbós, per la seva banda, apunta que es podria haver modificat la llei electoral per incorporar el vot electrònic, aprovar al Parlament a partir de quins indicadors es podria prendre la decisió de suspendre uns comicis o bé afrontar la gran assignatura pendent de la llei electoral catalana. Però de poc serveix ara mirar el retrovisor. Divendres, la decisió serà a caixa o faixa i, si s'ajorna el 14-F, el procés electoral entrarà, per primera vegada, en una dimensió tan desconeguda, com el virus que fa un any ho va capgirar tot.

[plantillacoronavirus]